



Naturvårdsverket  
registrator@naturvardsverket.se

## **Gotska Sandöns nationalpark, remissvar**

### **Ert dnr: NV-03817-17**

**Naturskyddsföreningen Gotland lämnar härmed följande synpunkter på förslaget till Skötselplan för Gotska Sandöns nationalpark.**

Naturvårdsverkets föreliggande förslag till ny skötselplan för Gotska Sandöns nationalpark innehåller mycket som är bra. Vi välkomnar synen att Gotska Sandön inte har en vild natur som ska utvecklas fritt, utan är ett kulturlandskap, präglad av tidigare användning på olika sätt. För att behålla och utveckla de stora naturvärden som finns på Sandön krävs därför en genomtänkt skötsel.

Vi tycker tanken är god att zonera ön där man har olika mål vad gäller upplevelsevärden samt att man har olika skötselområden för att få en varierad natur där så stor del av djur- och växtlivet som möjligt ges förutsättningar för gynnsam bevarandestatus.

Vi tycker dock att man har försummat att det också behövs fredade områden. Till exempel behöver de två kolonierna med häckande silltrut (rödlistad och hotad) skydd under häckningstid. Platserna behöver skyddas med beträdnadsförbud under perioden 1 april – 15 juli. Det bör också anges i planen att det i framtiden kan behöva införas skydd för häckande rovfåglar.

Vi ställer oss mycket tveksamma till att det föreslås att nu gällande antalsbegränsning för hur många som samtidigt kan vistas på ön tas bort. När många kommer till Sandön i egen båt inser vi att nu gällande regler kan vara svåra eller omöjliga att övervaka, men någon form av begränsning måste finnas. Besökarnas kvalitativa upplevelse av lugn, ro och ödslighet sjunker om antalet människor som samtidigt vistas på ön blir för stort. Målet kan inte vara att få så många besökare till nationalparken som möjligt. Ett tak måste anges. Lika viktigt är att man för statistik över besökande personer och båtar så att det går att utvärdera skydd och förvaltning i framtiden.



## Detaljnoteringar

### A3.5.6 Däggdjur

Skogshare, gråsäl och fladdermöss omnämns som förekommande däggdjurarter. Vi vill dock uppmärksamma att skogsharen på Gotska Sandön, på grund av långvarig isolering från andra skogharepopulationer, utvecklats mot en egen underart. Den har beteenden som skiljer sig från ”vanliga” skogsharars och avviker även i utseende. På senare år har den unika populationen inte alltid haft god bevarandestatus. Skogsharen hör alltså till de arter som bör gynnas i en skötselplan, men vi vet inte tillräckligt för att konkret föreslå vilka åtgärder som bör vidtas.

### B2.1.7 Skötselområde 7: Ängs- och gräsmarker

Det står att: *”Artsammansättningen i fält- och bottenskiktet ska vara karakteristisk för resultatet av ett traditionellt brukat gotländskt änge.”* På Gotska Sandön finns ängsmarkerna av naturliga skäl på sandmarker, vilket är ovanligt i övrigt vad gäller de gotländska ängerna. Detta ger andra ekologiska förutsättningar för ängsmarkerna på Sandön, vilket resulterar i delvis annan artsammansättning. Detta gör ängsmarkerna på Sandön extra värdefulla. Vi föreslår därför att den citerade meningens stryks. Genom traditionell ängshävd får markerna på Sandön den artsammansättning som är optimal under de förhållanden som råder där.

Höet ska torkas på plats och sedan tas om hand. Hur då? Ska höet fraktas från ön eller ska det komposteras någonstans eller brännas? Vi menar att det ska användas för det syfte det är avsett för, alltså som vinterfoder för nötboskap, lamm eller

hästar. Detta för oss in på frågan om hållande av tamboskap på Sandön, som över huvud taget inte nämns i planen. Även om det innebär praktiska utmaningar, anser vi att betesdrift är mycket angeläget för att skapa förutsättningar för än rikare växt- och djurliv på delar av ön. Historisk har betesdjur i större eller mindre omfattning alltid förekommit.

Vår vision är att ha en fritt strövande flock av gotlandsruss på liknande sätt som på Lojsta hed, eller en flock med gutefår, likande man har på Lilla Karlsö. Dessa djur skulle behöva stödutfodras vintertid, delvis med hjälp av det bärgade höet. Gotska Sandön är stor, så rimligt stora flockar skulle kunna vistas på begränsade områden genom stängsling.

Om inte till annat kanske höet kan användas för att stödutfodra hararna vintertid.

### B2.3.2 Invasiva och främmande arter

I en dynamisk natur kan det vara vanskligt att sortera in arter i främmande eller invasiva arter, i motsats till naturligt förekommande arter inom området. På Gotska Sandön har alla arter vandrat in någon gång. I Sverige tillämpas att arter som fanns på plats före år 1800 eller som spridits till området av egen kraft anses som naturligt förekommande. Denna definition är godtycklig och det kan vara svårt att alla gånger avgöra om en ny art kommit in av egen kraft, eller med hjälp av människan. Till en så välbesökt plats som Gotska Sandön lär det hela tiden



dyka upp nya arter. Naturligtvis bör man hålla nya arter under uppsikt, men att föra utrotningskrig mot en lång rad av förment oönskade arter är inte rimligt.

#### **B2.4 Brand**

Detta är ett viktigt avsnitt och vi tror att idén som lanseras att genom mindre och kontrollerade bränder samt andra åtgärder minska risken för en stor, helt förödande brand, är klok. Vi vill tillägga att vår idé om betesdrift (se ovan under B2.1.7) skulle vara en metod att hålla markskiktets växtlighet nere, och på så sätt minska brandrisken.

#### **B3.2 Tillgänglighet**

Det står att man kommer till ön med båt. Vi anser att man klart ska skriva ut att helikopter inte är en tillåten metod för besökare att ta sig till ön. Helikopter ska bara användas för sjuktransporter eller annan nödhjälp och för personalens behov. I dag kan det förefalla utopiskt att besökare eller besöksgrupper skulle komma med helikopter (eller amfibieplan), men turismindustrin utvecklas i snabb takt, varför det inte alls är otänkbart att helikopter skulle anses som ett naturligt sätt att ta sig till Sandön på. Djur- och växtlivet påverkas knappast av helikopter, men för de andra besökarna på ön är helikopterrörelser mycket störande.

#### **B3.6 Cykling**

På Gotska Sandön bör lugn och ro prioriteras. Det finns ett egenvärde i att man måste ta sig till fots om ska någonstans. Cykeln är i och för sig ett miljövänligt fortskaffningsmedel, men där det ofta slår över till att bli ett motions- eller tävlingsredskap. Man ska inte ta cykeln för att man har bråttom att ta sig runt ön. Vi menar därför att cykling inte ska förekomma.

#### **B3.7 Boende**

Vi är tveksamma till att möjliggöra nya tältplatser ute på ön (Nymans, Tärnudden, Källhamn). Risken finns att dessa ställen kommer att upplevas som exploaterade och inte ge den lugn och ro som vandrarna som rör sig över ön uppskattar. Visserligen skriver man i förslaget att förvaltaren ska ha möjlighet att tidvis stänga en tältplats, men det räcker inte. Varför inte nöja sig till en början med en utlokaliserad tältplats, förslagsvis Tärnudden, så får framtiden utvisa, efter utvärdering, om fler tältplatser kan tänkas, eller om idén helt ska skrotas.

#### **Försvarets påverkan**

Det nämns inget i planen, vad vi kan hitta, om Försvarets behov. Tidvis har Försvarets närvaro varit högst påtaglig på Gotska Sandön, även om den tonats ned på senare år. Förhållandena håller dock på att förändras vad gäller synen på försvaret av Sverige och de hot som anses föreligga. Det är därför inte otänkbart att Försvarets närvaro åter kommer att öka, med bland annat ökad fordonstrafik



till följd. Vi saknar därför ett resonemang om hur Försvarsmaktens intressen ska vägas mot nationalparkens okränkbarhet.

Naturskyddsföreningen Gotland

Anncatrin Hjernquist  
ordförande